

MULTATULI'S PORTRETTE

„Ik weet nu nog niet hoe ik daarmee doen zal. Er is nog iets by, het portret is veel te mooi en te jong. Nu heeft het net den schyn of ik my daarin flatteren wil. En ik zelf vind ook dat het eigenlyk niet lyk. De uitdrukking kan ik niet beoordeelen, maar ik vind my wel 15 jaar ouder dan ik op de lithographie lyk. Nu had ik nog een idee. Om namelyk een tweede te laten maken van Sjaalman en dan die beide portretten in den handel te brengen als een stel, om dan juist te treffen door het onderscheid tusschen Havelaar en Sjaalman.” Maar twee uitgevers raden het hem af en later (vermoedelijk in November) ziet hij ervan af: „Myn portret durf ik niet uitgeven omdat het te mooi is. Je zult het zelf vinden als je my weerziet. Ik kan het ook zelf zien”.

Mimi tekent bij deze brieven aan: „Ik gis dat de portretten vernietigd zijn, ik heb er nooit een van gezien”. Is het niet mogelijk dat Tine het origineel, dat voor de steendrukken gediend had en misschien daarom „sterk geretoucheerd” werd, heeft behouden, en dat dit exemplaar ruim dertig jaar later Overman tot model heeft gediend? Dit zou èn het jeugdige voorkomen verklaren èn de kleding uit zoveel later tijd. Dit „Havelaar-portret” zou dan inderdaad van 1860 zijn, en Multatuli, die toen veertig was, volgens zijn eigen mening erop uitgezien hebben als iemand van vijf-entwintig. Is deze veronderstelling juist, dan weet men ook dat in 1860 het puntbaardje nog bestond, dat op alle latere portretten verdwenen is.

Het volgende — nr 4 in deze reeks — is van 1862 en werd inderdaad wel eens het „Sjaalman-portret” genoemd, zodat Multatuli's inval om het contrast Havelaar-Sjaalman door portretten te doen uitkomen, in zekere zin nog gerealiseerd werd. In 1909 werd deze foto in *Eigen Haard* gepubliceerd met een artikel van S. Kalff, die in 1910 nog dacht dat er zowat een halfdozijn portretten van Multatuli bestonden, terwijl wij er nu een dozijn kennen. Dit is zeker de meest romantiese beeltenis die erbij is, niet alleen door de blik, maar door de houding en de pèlerine-achtige jas. In dit jaar, 1862, maakte Dekker kennis met zijn latere vrouw Mimi Hamminck Schepel en haar

4. Foto Lowenstamm, 1862